

Depression among adolescents and young adults - social and gender differences

Therese Wirback, PhD, affilierad till Institutionen för global folkhälsa, Karolinska Institutet.

E-post: therese.wirback@ki.se.

Förekomsten av depression har ökat bland unga i Sverige liksom de sociala skillnaderna i psykisk ohälsa. Många olika faktorer kan förväntas spela en roll i utvecklingen och bestämningsfaktorerna är sannolikt ojämnt fördelade mellan sociala grupper. Tidigare forskning visar att det finns sociala skillnader i psykisk ohälsa men relativt lite fokus har ägnats åt sociala skillnader i depression bland unga, i synnerhet i välfärdsstater som är typiska för de nordiska länderna.

Det övergripande syftet med denna avhandling var att öka kunskapen om sociala skillnader och könsskillnader i depression bland unga i Sverige.

Enkät och registerdata användes för att bedöma risken för självrapporterad och diagnostiserad depression samt funktionsförmåga och psykiatrisk samsjuklighet beroende på familjens sociala position. Intervjudata användes för att undersöka hur unga män upplever depression och hjälpsökande i relation till deras uppfattning om maskulinitet.

Resultaten visar att en låg social position i barndomen ökar risken för depression i tonåren liksom för sämre funktionsförmåga och psykiatrisk samsjuklighet bland ungdomar med depression. De sociala skillnaderna var relativt små men mer framträdande vad gäller självrapporterade depressiva symtom jämfört med diagnostiserad depression. Bland ungdomar med utlandsfödda föräldrar fanns det en lägre risk för diagnostiserad depression jämfört med de med svenskfödda föräldrar. Inga sådana skillnader framkom gällande självrapporterade depressiva symtom. Flickor hade en ökad risk för både självrapporterade depressiva symtom och diagnostiserad depression jämfört med pojkar. Könsskillnader i relation till social position vid diagnostiserad depression var små. Flickor med föräldrar med låg utbildning visade sig dock vara särskilt sårbara för både självrapporterad och diagnostiserad depression. Både pojkar och flickor med depression och lägre social position hade en ökad risk för psykiatrisk samsjuklighet jämfört med de med hög social position, dock med skillnader i typ av samsjuklighet. Unga vuxna mäns acceptans och hjälpsökande för depression visade sig vara försvårad och fördröjd på grund av de upplevda könsidealerna. Processen kan underlättas, eller försvåras, av vilka personer man har i sin omgivning t.ex. hur föräldrar och kompisar ser på situationen. Vård- och skolpersonal spelar också en stor roll. Att förebygga psykisk ohälsa bland unga är viktigt för att jämna ut livschanser och främja social mobilitet. Förklaringar till de sociala skillnaderna i depression samt sociala skillnader i vårdsökande behöver ytterligare uppmärksamhet.

Fulltext: <https://openarchive.ki.se/xmlui/handle/10616/46505>